На данашњи дан 1989. године у Београду су проглашени амандмани на Устав Србије, којим је покрајинама одузета могућност вета на уставне промене у Србији и део законодавне, управне и судске функције. Јануара 1988. започела је уставна реформа у Србији која је завршена 28. марта 1989. године када су проглашени уставни амандмани IX-XLIX. Тај дан је означен као дан доношења новог устава и враћања Србији државног и уставног суверенитета на целој територији Републике. Проглашен је државним празником. Уставни амандмани су на Косову испраћени масовним демонстрацијама Албанаца и сукобима са полицијом. Погинула су 22 демонстранта и два полицајца, а у Београду су у част амандмана одржане бројне прославе и рок концерти.

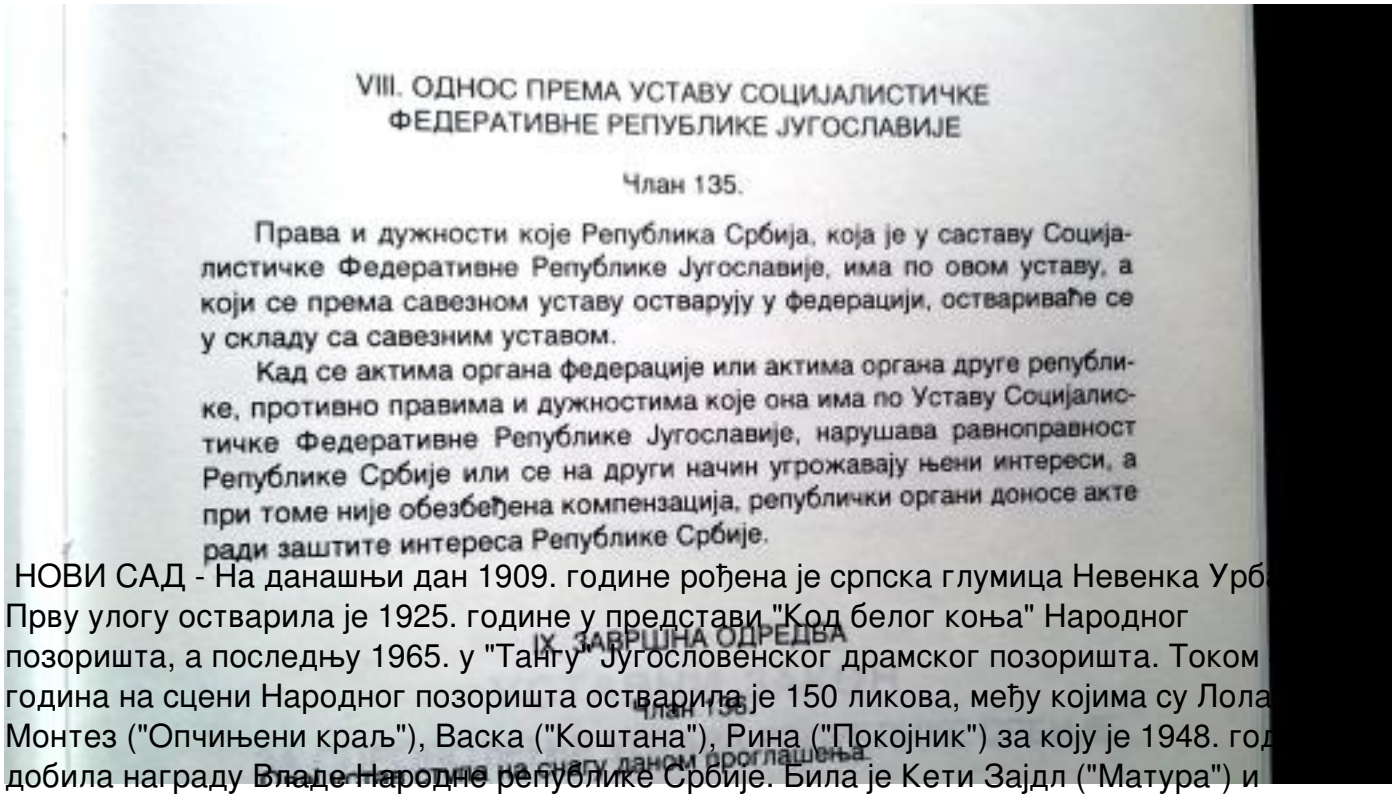
VIII. ОДНОС ПРЕМА УСТАВУ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Члан 135.

Права и дужности које Република Србија, која је у саставу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, има по овом уставу, а који се према савезном уставу остварују у федерацији, остваривање се у складу са савезним уставом.

Кад се актима органа федерације или актима органа друге републике, противно правима и дужностима које она има по Уставу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, нарушава равноправност Републике Србије или се на други начин угрожавају њени интереси, а при томе није обезбеђена компензација, републички органи доносе акте ради заштите интереса Републике Србије.

IX. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 136.

Ступање на снагу даном проглашења.

НОВИ САД - На данашњи дан 1909. године рођена је српска глумица Невенка Урб Прву улогу остварила је 1925. године у представи "Код белог коња" Народног позоришта, а последњу 1965. у "Тангу" Југословенског драмског позоришта. Током година на сцени Народног позоришта остварила је 150 ликова, међу којима су Лола Монтез ("Опчињени краљ"), Васка ("Коштана"), Рина ("Покојник") за коју је 1948. год добила награду Владе Народне републике Србије. Била је Кети Зајдл ("Матура") и Баруница Кастели ("Господа Глембајеви"), Госпођа Ерлин ("Лепеза леди Виндермир"), Естер Колијер ("Дубоко плаво море"), Јулија ("Обожавана Јулија"), Серафина ("Тетовирана ружа"). Музеј позоришне уметности и Савез драмских уметника Србије, доделили су јој 1984. године Награду за животно дело "Добричин прстен". Објавила је сећања: "Свици који словима светле".

1472 - Рођен је италијански сликар Бартоломео ди Паголо де Фаторино, познат као Фра Бартоломео, такође и као Бачо дела Порта, један од последњих фирентинских ренесансних мајстора, претеча барока. Био је спретан еклектик и највише је сликао религиозне теме, при чему су га посебно занимали проблеми композиције. Привремено је напустио сликарство, отишавши 1500. у доминикански манастир, али га је четири године доцније Рафаел убедио да настави да слика.

1776 - У Москви је основан Бољшој театар - велики театар опере и балета, по угледу на Санкт-Петербург, у којем су од четрдесетих година 18. века извођене оперске представе.

1800 - Ирски парламент је усвојио закон о уједињењу Ирске са Енглеском.

1854 - Велика Британија је, дан после Француске, објавила рат Русији и стала на страну Османског царства у Кримском рату који је избио крајем 1853.

1862 - Рођен је француски државник Аристид Бријан, 11 пута председник владе, добитник Нобелове награде за мир 1926. У Првом светском рату залагао се за формирање Солунског фронта, а после рата за стварање "Сједињених Држава Европе" и Друштва народа.

1868 - Рођен је руски писац Алексеј Максимович Пјешков, познат као Максим Горки, утемељивач социјалистичког реализма. Најчешћа тема његовог стваралаштва су људи са такозваног дна, побуњеници свих врста, изгубљени и презрени. После 1917. полемисао је с вођом Октобарске револуције Лењином и другим челницима бољшевичког врха, критикујући поступке совјетских власти. Истовремено је учествовао у обнови земље и сматра се најзначајнијим културним посленником у постоктобарској епохи. Умро је 1936. у време највеће Стаљинове страховладе, под околностима које нису потпуно расветљене. Дела: приче, приповетке и романи "Макар Чудра", "Старица Изергиљ", "Маљва", "Коновалов", "Песма о Соколу", "Фома Гордејев", "Мати", "Песма о веснику олује","Лето", "Тројица", "Исповест", "Градић Окуров", "Челкаш", "Живот Матеја Кожемјакина", "Супрузи Орлови", "Артомонови", "Живот Клима Самгина", "аутобиографска" трилогија "Детињство", "Међу људима" и "Моји универзитети", драме "Малограђани", "На дну", "На летовању", "Деца Сунца", "Варвари", "Непријатељи", "Васа Железнова" (две верзије), "Јегор Буличов и остали", успомене "Лав Толстој".

1880 - У Бечу је потписана "Железничка конвенција" на тему повезивања железничке мреже Србије и Аустроугарске.

1881 - Умро је руски композитор Модест Петрович Мусоргски, члан композиторске групе "Велика петорица", представник руске националне музичке школе. Дела: опере "Борис

Годунов", "Хованшчина", "Сорочински сајам", циклус соло песама "Дечја соба", клавирска композиција "Слике са изложбе", оркестарска композиција "Ноћ на голом брду".

1891 - Рођен је мађарски писац Лајош Зилахи, веома плодан и популаран. Живео је у емиграцији после 1948, највише у САД, а умро је 1974. у Сремској Каменици код Новог Сада. Дела: романи и позоришни комади "Самртно пролеће", "Арарат", "Кад душа замре", "Вода нешто носи", "Душа повратница", "Сунце сија", "Дрвени торњеви", "Сибир", "Генерал", "Разбеснели анђели", "Пурпурни век", "Заробљеници".

1911 - Рођен је српски књижевни и позоришни критичар јеврејског порекла Ели Финци. Био је учесник НОП-а од 1941. По ослобођењу земље био је директор "Борбе", Југословенске књиге, Нолита, Југословенског драмског позоришта, главни уредник часописа "Књижевност". Дела: позоришне критике у збиркама "Више и мање од живота И-В", "Стварност и илузије", студија "Дени Дидро", огледи о Мирославу Крлежи, Аугусту Цесарцу, Јовану Скрелићу, Ђорђу Јовановићу, Бранимиру Ћосићу, Марину Држићу.

1914 - Рођен је чешки књижевник Бохумил Храбал. Сматран је настављачем Јарослава Хашека. На основу његове новеле "Строго контролисани возови", Јиржи Менцл је снимио истоимени филм који је 1968. добио Оскара. Остала дела: збирке приповедака "Говори људи", "Бисер на дну", "Часови играња за старије и искусније", "Оглас на кућу у којој више не желим да живим", "Вашарске песме о убиству и легенде", "Празник висибаба".

1930 - Турски главни град Ангора преименован је у Анкара. До Ататурка турска престоница био је Истанбул.

1939 - Предајом Мадрида снагама генерала Франциска Франка, потом дугогодишњег диктатора Шпаније, шпанска република је доживела слом. Уследила је страховита одмазда над републиканским (комунистичким) борцима али и присталицама демократије.

1939 - Адолф Хитлер је поништио Пакт о ненападању, који је Немачка 1934. склопила са Пољском, што је био увод у напад на Пољску у септембру 1939, чиме је започет Други светски рат.

1941 - Згрожена ратом, убила се енглеска књижевница Вирџинија Вулф. Остварила је мајсторске портрете, посебно жена из виших слојева енглеског друштва. Дела: романи "Излет на светионик", "Госпођа Деловеј", "Године", "Таласи", "Орландо", есеји "Сопствена соба", "Између чинова", "Смрт мољца", "Обичан читалац".

1941 - Италијанска ескадра претрпела је у Другом светском рату тежак пораз од британске морнарице код рта Матапан, плативши високу цену за покушај спречавања британског поморског саобраћаја у источном Средоземљу. Потопљено је више италијанских крстарица, а ратни брод "Виторио Венето" је тешко оштећен. После те битке италијанска флота није излазила на пучину, чак ни кад су изгледи на успех били изузетно повољни.

1941 - Италијански диктатор Бенито Мусолини обавестио је немачког вођу Адолфа Хитлера да су његове снаге спремне да учествују у нападу на Југославију, после чега су почеле убрзане припреме за агресију коју су Немци започели 6. априла 1941. бомбардовањем Београда.

1942 - У поморској бази Сен Назар у Француској - скровишту немачких ратних бродова и подморница који су нападали савезничке конвоје на Атлантику - изведена је најуспешнија савезничка диверзантска акција у Другом светском рату. Савезници су неопажено довукли стари разарач, пун експлозива са темпираним механизмом за паљење, и у снажној експлозији уништена су сва лучка постројења и оштећен бојни брод "Адмирал Тирпиц". Лука у Сен Назару остала је неупотребљива за војне потребе до краја рата.

1943 - Умро је руски композитор, диригент и пијаниста Сергеј Васиљевич Рахмањинов, чија су дела синтеза европског духа и руске народне осећајности. Компоновао је опере, симфонијске композиције и друга дела, али се најоригиналније изразио у клавирским композицијама и соло песмама. Из Русије је емигрирао 1918. и потом је живео у САД.

1945 - Влада САД признала је владу Демократске Федеративне Југославије, девет дана после Велике Британије, која је то прва учинила.

1969 - Умро је амерички генерал и државник Двајт Дејвид Ајзенхауер, врховни командант савезничких снага у Другом светском рату у Европи, председник САД од 1953. до 1961. Командант НАТО био је од 1950. до 1952, кад је дао оставку због председничких избора, које је добио као кандидат Републиканске странке.

1970 - У земљотресу који је разорио турски град Гедиз у западној Анадолији погинуло је најмање 1.100 људи.

1973 - Амерички глумац Марлон Брандо одбио је да прими Оскара за главну улогу у филму "Кум", пославши на церемонију доделе награде индијанску глумицу Сачин Литлфедер - Сачин "Мало перо" - како би она приказала трагично стање америчких Индијанаца.

1979 - У најгорем нуклеарном инциденту у САД, у електрани "Острво три миље" код Херисбурга у Пенсилванији је, после делимичног топљења једног реактора, радиоактивни гас исцурео у атмосферу и становници Херисбурга су евакуисани.

1985 - Умро је руски сликар јеврејског порекла Марк Шагал, изузетан колориста и цртач, један од најоригиналнијих сликара 20. века. Већи део живота провео је у Паризу, али се инспирисао руским фолклором и успоменама из детињства. У графичким циклусима илустровао је "Мртве душе" Николаја Гогоља, "Хиљаду и једну ноћ" и Библију. Такође је осликао париску Оперу, синагогу у Јерусалиму, зграду УН и урадио је витраже у катедрали у Мецу.

1991 - Десетине хиљада Московљана демонстрирало је улицама у знак подршке Борису Јељцину, највећем ривалу совјетског председника Михаила Горбачова, пркосећи забрани јавног окупљања.

1994 - Умро је француски писац румунског порекла Ежен Јонеско, члан Француске академије, чије су тзв. антидраме преобразиле театар 20. века. Његова дела - својеврсна антидраматургија прожета сатиричним духом, баве се апсурдношћу многих "вредности" савременог света. Дела: драме "Ћелава певачица", "Жак или покорност", "Лекција", "Столице", "Жртве дужности", "Пастиров камелеон или Париска импровизација", "Макбет", "Нови станар", "Носорог", "Убица без плате", "Краљ умире",

"Летећи пешак", "Спаваћица", "Игра покоља", "Жеђ и глад", "Куга", "Човек с коферима", "Црно и бело", радио драма "Салон аутомобила", роман "Усамљеник".

1994 - Русија је потписала уговор са Казахстаном о коришћењу космодрома у Бајконуру.

1997 - Савет безбедности УН овластио је међународне снаге, предвођене италијанским трупама, да становништву Албаније, угроженом двомесечном масовном антивладином побуном, обезбеде снабдевање храном и осталим потрепштинама.

2002 - Умро је амерички филмски сценариста, продуцент и режисер аустријског порекла Били Вајлдер, први филмски стваралац који је у једној години добио три Оскара, 1960. за режију, сценарио и фотографију филма "Апартман". Најчешће је режирао лаке комедије са сатиричном цртом, али је право стваралачко умеће исказао у друштвеним драмама којима доминира беспоштедни цинизам. Награђиван је на фестивалима у Кану и Венецији и освојио је шест Оскара. Филмови: "Пропали излет", "Булевар сумрака", "Сталаг 17", "Сабрина", "Дух Сент Луиса", "Љубав поподне", "Сведок оптужбе", "Неки то воле вруће", "Један, два, три", "Слатка Ирма", "Приватни живот Шерлока Холмса", "Федора", "Седам година верности".

2003 - Српска полиција саопштила је да је на Фрушкој Гори открила посмртне остатке Ивана Стамболића, негдашњег председника Председништва Социјалистичке републике Србије.

2004 - Умро је британски глумац, режисер и писац руско-француског порекла Питер Александер Јустинов, амбасадор добре воље УНИЦЕФ-а и УНЕСКО-а. Пре Другог светског рата у позоришту је најчешће играо у својим комедијама: "Љубав четворице пуковника", "Романов и Ђулијета", "Фото-финиш", "Десета симфонија". Написао је и аутобиографију "Деар ме". Филмови: "Quo vadis", "Спартак" (Оскар), "Топкапи" (Оскар), "Љубичасти такси".

2005 - У земљотресу јачине 8,7 степени по Рихтеру, који је погодио северни део Суматре, погинуло је око хиљаду људи.

2009 - Умро је Ранко Мунитић, публициста, критичар, филмски посленик. Школовао се на Филозофском факултету у Загребу. Од ране младости бавио се филмском критиком, историјом и теоријом филма, публицистиком, драматургијом, радио је као сценариста, а опробао се и у филмској режији. Шира публика памти га као аутора и водитеља серијала "Вече са звездама" на ТВ Београд 90-их. Приредио је више монографија о српским глумцима, међу којима о Миодрагу Петровићу Чкаљи, Павлу Вуисићу, Бори Тодоровићу. Из области теорије значајне су његове књиге "Фантастика на екрану", "Алиса на путу кроз подземље и кроз свемир", "Те слатке филмске лаже", "Југословенски филмски случај", "Загребачки круг цртаног филма", "Увод у естетику кинематографске анимације", "Пола века филмске анимације у Србији".

(Танјуг)